

УДК 368.5+361.1+368.04

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АГРОСТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

*Чепела О.А, студентка факультету економіки та менеджменту ВП НУБіП України
«Ніжинський агротехнічний інститут»
Науковий керівник – Македон Г.М., асистент ВП НУБіП України «Ніжинський
агротехнічний інститут»*

Визначено проблеми та окреслено перспективи розвитку аграрного страхування в Україні.

Агростраховання, агроризики, субсидоване агростраховання, страхові продукти, андеррайтинг, рівень покриття, актуарії, Агентство з управління агроризиками.

Ось уже кілька років в Україні ведеться робота з розробки і впровадження страхування ризиків сільськогосподарського виробництва. Хоча досягнення на даному етапі ще не досить великі, як показує досвід країн, що досягли в цій галузі значних результатів (Канада, США тощо), потрібно не один десяток років, щоб система агростраховання набула стабільності і масового поширення. Проте це не означає, що система «розбудується» сама собою. Слід прикласти зусилля фахівців усіх рівнів та вивчити корисні аспекти зарубіжного досвіду агростраховання, щоб визначити, що доцільно використати в Україні.[6]

Щодо страхування ризиків рослинництва, то в Україні страхується всього 5 % від загальної посівної площі (1,2 млн га з 22 млн га загальної посівної площі в Україні в 2008 році), тоді як в Росії цей показник сягає 20 %. Сектор страхування ризиків тваринництва тільки починає розвиватись. А такі напрями, як страхування відповідальності товаровиробника за якість виготовленої продукції та екологічне страхування, знаходяться взагалі в зародковому стані.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Серед вітчизняних вчених даними питаннями займаються М.Я. Дем'яненко, С.А. Навроцький, С.С. Осадець, Т.Г. Олександрова та ін. Одну з провідних ролей у розвитку вітчизняного ринку агростраховання відіграє Проект розвитку агростраховання в Україні Міжнародної фінансової корпорації (МФК), а саме: дослідження передового досвіду міжнародного страхування аграрних ризиків з інтеграцією його у вітчизняний ринок, розробка якісних страхових продуктів, заснованих на актуарних розрахунках страхових тарифів, проведення різних тематичних тренінгів та зустрічей та залучення широкого кола спеціалістів до тематики агростраховання.

Разом із тим, що питання визнання агростраховання специфічним видом страхування, яке має відмінності від інших видів майнових страхувань, на сьогодні залишається відкритим. Поки тільки з боку практиків і деяких науковців є розуміння необхідності окремого підходу до розв'язання проблем галузі, в тому числі і через прийняття відповідного закону, тоді як з боку влади спостерігається пасивність. [5]

Мета дослідження. Розглянути та дати відповіді на такі питання: необхідність прийняття відповідного спеціального законодавства в сфері агростраховання, а саме Закону «Про агростраховання»; агростраховання: обов'язкове чи добровільне; субсидоване агростраховання: доцільність, механізм здійснення.

Виклад основного матеріалу. Погляди сучасних розробників концепції страхування агроризиків різняться від того, що необхідною умовою страхування виробників сільськогосподарської продукції є введення обов'язкової форми страхування, інші ж - навпаки, вважають, що тільки добровільна форма разом із якісно розробленими страховими продуктами та державним субсидуванням страхових премій страхувальникам є базою для того, щоб донести агростраховання до широких мас виробників.

Крім того, важливим є питання державної дотації на здешевлення вартості сплачених страхових премій. Компенсація 50 % сплачених страхових премій слугує потужним стимулом для залучення аграріїв до агрострахування. Такий механізм є широко використовуваним стимулом у багатьох країнах. Деякі уряди з даною метою в перші роки діяльності страхових програм компенсують своїм аграріям від 50 % до 100 % сплачених страхових премій. В Україні ж ситуація з виплатами завуальована і непрозора. [3].

В Україні повернення виробникам частини сплачених премій (50 %) відбувається через певний час після їх сплати, тоді як в деяких країнах виробники сплачують зразу тільки половину премій, інша ж частина надходить до страховиків з Бюджету, минаючи страхувальника. Враховуючи такий підхід до терміну сплати премій, (премія навіть може сплачуватися пізніше, ніж виплата відшкодування по збитках), залишається визнати недосконалість вітчизняного субсидованого страхування. На жаль, відсутня тенденція до розуміння виробників щодо розстрочки сплати страхових внесків, так як саме в період підписання договору (що збігається із сівбою культур господарства несуть великі витрати) і сплата страхових внесків одночасно є для багатьох із них непомірним фінансовим тягарем.

Ще одним із важливих питань у розвитку агрострахування є недостатній досвід страховиків для впровадження реального, а не формального страхування, тому потрібно розробляти стратегію навчання спеціалістів страхових спеціальностей - андеррайтерів, аджастерів, актуаріїв тощо. Очевидно, і страховим компаніям, які тільки освоюють ринок агрострахування, слід приділити увагу врахуванню таких специфічних моментів у розробці власної стратегії в цьому напрямі. Для страховиків та аналітиків особливо гостро стоїть проблема відсутності якісних даних по урожайності культур, погодних даних, реальна картина хвороб тварин - відсутня достовірна статистика, без якої неможливо розробити якісні страхові продукти, які б забезпечили виплату відшкодувань та фінансову стабільність страховиків.[2]

Тому постає проблема створення регулятора ринку агрострахування, що має акумулювати отримані дані, розуміти специфіку галузі, представляти інтереси як виробників, страховиків, так і держави Держфінпослуг, який виконує в тому числі регуляторну функцію стосовно страховиків, на думку більшості страхових експертів, не є адекватною установою. Тобто, потрібний спеціальний орган (робоча назва - Агентство з управління агроризиками). Держава намагається сама створити регуляторний орган, що, на думку страховиків, тягне за собою зупинку розвитку агрострахування, бо не враховуються інтереси всіх сторін. Як свідчать дані таблиці, відсутня стабільна тенденція зростання ринку. Хоча у 2006-2008 роках відбувалося зростання застрахованих площ, у 2008 р. цей показник знизився вдвічі і в подальшому застраховані площі не збільшилися.

Щодо динаміки рівня виплат (співвідношення виплачених страхових відшкодувань до зібраних страхових премій), то теж відсутня тенденція зростання, що вказує на нерівномірність дії ризиків у даному періоді

Взагалі, рівень виплат є низьким, що свідчить про, очевидно, завищені страхові тарифи, які не відповідають реальному рівню ризику. Хоча подібна ситуація в Україні характерна і для інших видів страхування, все ж необхідно розраховувати обґрунтовані страхові тарифи на основі актуарних розрахунків з тим, щоб страхування стало механізмом управління ризиками, а не видом схемного бізнесу. Для прикладу, в європейських країнах згаданий показник становить близько 70 %, тобто держава стежить, щоб страховики використовували обґрунтовані тарифи.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, вважаємо за доцільне функціонування добровільної форми страхування агроризиків з обов'язковим стабільно діючим субсидованим державою фактором. Аграрії мають самостійно приймати рішення про необхідність страхування, а субсидія з боку держави по сплаті страхових премій має бути вигідною для фермера, щоб саме цей фактор, а не примусовість став головним

стимулом для агровиробників. Впроваджуючи її в одному році і відмінюючи в іншому, держава просто знищує довіру фермерів до неї, в тому числі віру в субсидоване агрострахування. Субсидія та її розмір мають носити постійний характер, який не залежатиме від політичних факторів. Необхідно, щоб фермер звик розраховувати на неї, з року в рік збільшуючи розмір застрахованих площ і показуючи таким чином приклад і вигоду іншим фермерам.[1] Найкращою рекламою будуть саме результати, а не примусовість. Прийняття спеціального закону по страхуванню агроризиків і створення відповідного Агентства, заснованого на паритетній основі (державна, фермери, страховики), а не суто державної установи, є необхідними кроками для розвитку агрострахування. Воно має брати участь в всіх етапах: від контролю по розрахунках страхових тарифів до контролю за виплатами по збитках і створення вітчизняної статистичної бази агрострахування.

Список використаних джерел

7. Михайлов В.И. Роль страхования в сельскохозяйственном производстве / В.И. Михайлов // Бизнес и страхование. – 1997. - № 8.
8. Никитин А.В. Страхование культур с государственной поддержкой: науч. издание Мичуринск-наукоград РФ / А.В. Никитин, В.В. Щербаков. – Мичурин : Изд-во Мичурин. гос. аграр. ун-та, 2006 - 190 с.
9. Про страхування: Закон України від 17 березня 1996 р. із змінами і доповненнями. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
10. Рівень розвитку страхування в сільському господарстві / А. Криворучко // Финансовые услуги. - 1998. - № 1.
11. Шинкаренко Р.В. Субсидий на агрострахование в Украине в 2010 не будет / Р.В. Шинкаренко. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/blog>.
12. Шинкаренко Р.В. Украина - аналитические данные по страхованию сельскохозяйственных культур с государственной поддержкой в 2008 году / Р.В. Шинкаренко. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agroinsurance.com/blog>.

Определены проблемы и намечены перспективы развития аграрного страхования в Украине.

Агрострахование, агрорисков, субсидированные агрострахования, страховые продукты, андеррайтинг, уровень покрытия, актуарии, Агентство по управлению агрорисков.

In this article the question of problems and development of agriculture insurance in Ukraine is considered.

Agriculture insurance, agriculture risk, subsid insurance, insurance product, underwriting, level of coverage, insurance Agency.